

Chambre des Représentants

SESSION 1963-1964

19 MARS 1964.

PROJET DE LOI

portant le statut des objecteurs
de conscience.

RAPPORT

FAIT AU NOM
DE LA COMMISSION SPECIALE
PAR M. CUDELL.

MESDAMES, MESSIEURS,

La Commission spéciale a consacré une séance à l'examen du projet de loi portant le statut des objecteurs de conscience.

Elle a d'emblée marqué son accord quant au principe d'un statut des objecteurs de conscience et quant aux dispositions prévues par le projet transmis par le Sénat, où ce problème fut longuement et minutieusement examiné (cfr. proposition de loi de M. Rolin, n° 294, 1961-1962; les deux rapports de M. Flamme, n°s 164 et 200, 1962-1963; les Annales du Sénat des 11 et 12 mars 1963).

Rappelons en quelques mots que le projet autorise le milicien qui, pour des motifs d'ordre religieux, philosophique ou moral est convaincu que l'on ne peut tuer son

(1) Composition de la Commission :

Président : M. Moyersoen.

A. — Membres : M. Cooreman, Mme De Riemaecker-Legot, MM. Herbiet, Hermans, Kelchtermans, Kiebooms, Lenoir, Moyersoen, Saint-Remy, Servais, Tanghe. — MM. Cools, Cudell, Dejardin, Gruselin, Pierson, Nyffels, Terwagne, Van Cleemput, Mme Vanderveken-Van de Plas, M. Vanthilt. — MM. Lefebvre (René), Vanderpoorten.

B. — Suppléants : MM. Allard, Dewulf, Fimmers, Gaspar, Parisis, Verroken. — MM. Demets, Gelders, Mme Groesser-Schroyens, MM. Hossey, Juste. — M. Jeunehomme.

Voir :

589 (1962-1963) :

— N° 1 : Projet transmis par le Sénat.

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1963-1964

19 MAART 1964.

WETSONTWERP

houdende het statuut
van de gewetensbezwaarden.

VERSLAG

NAMENS DE BIJZONDERE COMMISSIE,
UITGEBRACHT
DOOR DE HEER CUDELL.

DAMES EN HEREN,

De bijzondere Commissie heeft een vergadering gewijd aan het onderzoek van het wetsontwerp houdende het statuut van de gewetensbezwaarden.

Zij heeft zonder aarzelen haar instemming betuigd met het beginsel van een statuut van de gewetensbezwaarden en met de bepalingen die voorkomen in het ontwerp dat overgezonden werd door de Senaat, waar dit vraagstuk langdurig en grondig is onderzocht (cfr. het wetsvoorstel van de heer Rolin, n° 294, 1961-1962; de twee verslagen van de heer Flamme, n°s 164 en 200, 1962-1963; de Handelingen van de Senaat van 11 en 12 maart 1963).

Wij herinneren er bondig aan dat het ontwerp de dienstplichtige die, om redenen van godsdienstige, wijsgerige of morele aard overtuigd is dat men de evenmens niet mag

(1) Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer Moyersoen.

A. — Leden : de heer Cooreman, Mevr. De Riemaecker-Legot, de heren Herbiet, Hermans, Kelchtermans, Kiebooms, Lenoir, Moyersoen, Saint-Remy, Servais, Tanghe. — de heren Cools, Cudell, Dejardin, Gruselin, Pierson, Nyffels, Terwagne, Van Cleemput, Mevr. Vanderveken-Van de Plas, de heer Vanthilt. — de heren Lefebvre (René), Vanderpoorten.

B. — Plaatsvervangers : de heren Allard, Dewulf, Fimmers, Gaspar, Parisis, Verroken. — de heren Demets, Gelders, Mevr. Groesser-Schroyens, de heren Hossey, Juste. — de heer Jeunehomme.

Zie :

589 (1962-1963) :

— N° 1 : Ontwerp door de Senaat overgezonden.

prochain, fût-ce à des fins de défense nationale ou collective, à demander au Ministre de l'Intérieur :

soit d'être exempté du service militaire armé;

soit d'être exempté de tout service militaire, même non armé.

Cette demande est provisoirement inscrite par le Ministre de l'Intérieur sur la liste des objecteurs de conscience et il est statué sur le bien fondé de la demande par un Conseil de l'objection de conscience ou, éventuellement, par le Conseil d'Appel de l'objection de conscience. Un pourvoi en cassation est prévu contre la décision de ce conseil.

Si l'inscription est accordée par une décision devenue irrévocable, deux hypothèses sont prévues :

1°) si l'objection porte seulement sur l'accomplissement du service armé, l'objecteur est affecté à un service militaire non armé;

2°) si l'objection porte sur l'accomplissement de tout service militaire, l'objecteur est affecté à un service de protection civile, mais dans ce cas, son temps de service dépassera d'un an celui imposé aux miliciens, non candidats gradés de réserve, faisant partie du contingent de l'armée portant le millésime de l'année durant laquelle il entre en service à la protection civile.

Au cours d'une brève discussion générale, un membre a marqué son accord sur les principes du projet et ses modalités. Il a toutefois exprimé le souhait que la loi soit revue ultérieurement si elle ouvrait la voie à un inadmissible accroissement du nombre des objecteurs de conscience.

Le Ministre de la Justice a répondu qu'il n'y avait, selon lui, pas lieu de craindre une extension abusive de l'objection de conscience. Le phénomène ne s'est pas produit dans les pays voisins, comme les Pays-Bas et le Royaume-Uni, qui ont adopté une législation semblable à celle prévue par le projet de loi.

En outre il a estimé que le danger est d'autant moins à craindre en Belgique que notre vie publique est du point de vue religieux, philosophique ou moral plus homogène que celle précisément, des Pays-Bas et du Royaume-Uni.

Discussion des articles.

A l'article premier, un membre a émis des réserves à propos de la formulation « qu'on ne peut tuer son prochain même à des fins de défense nationale ou collective... » ; il faudrait lire, selon lui : « même pas... » ou mieux encore : « fût-ce à des fins de défense nationale ou collective... ».

En effet, tout le monde est convaincu qu'on ne peut tuer son prochain, sous aucun prétexte.

Afin d'éviter un renvoi au Sénat, la Commission a décidé de maintenir le texte de l'article premier, en consignant toutefois la remarque au rapport. L'idée exprimée est donc que le milicien doit être convaincu qu'on ne peut tuer son prochain, même pas sous prétexte de défense nationale ou collective.

A l'article 15, le Ministre de la Justice a précisé que l'objecteur de conscience qui refuse tout service militaire, même

doden, zelfs niet ter verdediging van het land of van de gemeenschap, machtigt om aan de Minister van Binnenlandse Zaken te vragen :

hetzij vrijgesteld te worden van de gewapende militaire dienst;

hetzij vrijgesteld te worden van iedere, zelfs niet gewapende, militaire dienst.

Deze vraag wordt door de Minister van Binnenlandse Zaken voorlopig ingeschreven op de lijst van de gewetensbezwaarden, en over de gegrondheid van de vraag wordt beslist door een raad voor gewetensbezwaren of, eventueel door de raad van beroep voor gewetensbezwaren. Tegen de beslissing van bedoelde raad is voorziening in cassatie mogelijk.

Wordt de inschrijving toegestaan bij een onherroepelijk geworden beslissing, dan wordt in twee onderstellingen voorzien :

1°) indien de weigering enkel op het vervullen van de gewapende dienst slaat, wordt de gewetensbezwaarde aangewezen voor een niet gewapende militaire dienst;

2°) slaat het gewetensbezwaar op het vervullen van elke militaire dienst, dan wordt de gewetensbezwaarde aangewezen voor een dienst van de civiele bescherming, maar in dat geval duurt zijn dienstdienst een jaar langer dan die welke opgelegd is aan de dienstplichtigen die geen kandidaat-reservegegradueerden zijn en deel uitmaken van het legercontingent, genoemd naar het jaar waarin hij bij de civiele bescherming in dienst treedt.

Tijdens een korte algemene gedachtenwisseling verklaarde een lid dat hij het eens was met de beginselen en de modaliteiten van het ontwerp. Hij sprak evenwel de wens uit dat de wet later zou worden herzien, indien mocht blijken dat zij aanleiding geeft tot een onaantelmelijke vermeerdering van het aantal gewetensbezwaarden.

De Minister van Justitie antwoordde dat zijns inziens niet voor een overdreven uitbreiding van het aantal gewetensbezwaarden gevreesd hoefde te worden. Zulks is immers niet het geval geweest in Nederland, noch in het Verenigd Koninkrijk, waar een analoge wet is aangenomen.

Bovendien heeft hij gemeend dat daarvoor in België des te minder gevreesd moet worden, omdat ons openbaar leven uit een religieus, filosofisch of moreel oogpunt homogener is dan juist het geval is in Nederland en in het Verenigd Koninkrijk.

Bespreking van de artikelen.

Met betrekking tot artikel 1 werd door een lid voorbehoud gemaakt omtrent de Franse versie van dit artikel. Volgens hem zou er in de plaats van « qu'on ne peut tuer son prochain même à des fins de défense nationale ou collective. » moeten staan : « même pas... » of, wat nog beter is, « fût-ce à des fins de défense nationale ou collective... ».

Iedereen is er immers van overtuigd dat men zijn evenmens onder geen enkel voorwendsel mag doden.

Om te vermijden dat het ontwerp naar de Senaat wordt teruggezonden, besliste de Commissie de tekst van het eerste artikel te behouden, doch niettemin de opmerking in het verslag op te nemen. Het idee komt dus hierop neer dat de dienstplichtige ervan overtuigd moet zijn dat men zijn evenmens, zelfs onder voorwendsel van verdediging van het land of van de gemeenschap, niet mag doden.

In verband met artikel 15 preciseerde de Minister van Justitie dat de gewetensbezwaarde die om het even

non armé, devra toujours servir dans la protection civile un an de plus que le terme imposé aux miliciens du contingent. Si le service militaire est, par exemple, de un an, l'objecteur de conscience devra effectuer deux ans dans la protection civile.

A l'article 21, le Ministre de la Justice a justifié la disposition par le fait que le projet de loi modifiant la législation sur la suspension du contrat de louage de travail pour cause de service militaire (n° 686/1) a déjà été voté par la Chambre et est pendant au Sénat. Une fois votée, cette loi sera donc automatiquement applicable à l'article 21 du projet.

Au sujet de l'article 31, un membre a demandé si le délai d'un mois, courant à partir de l'entrée en vigueur de la loi, prévu pour l'obtention du bénéfice de l'amnistie pour les infractions prévues par les chapitres IV et VI du Code pénal militaire était suffisant. Les intéressés seront-ils dûment avertis ?

Le Ministre a répondu que le nombre des intéressés était très réduit. Il y a en tout et pour tout quelque 120 objecteurs de conscience. Il n'y a en général qu'une vingtaine d'objecteurs de conscience à chaque levée de miliciens. Le Ministre s'est toutefois engagé à avertir personnellement les intéressés du délai d'amnistie. La chose est d'autant plus aisée que l'auditorat militaire possède les dossiers établis à charge de chacun des objecteurs de conscience.

Les autres articles n'ont fait l'objet d'aucune remarque et ont été adoptés à l'unanimité.

Le présent projet de loi a également été adopté à l'unanimité.

Le Rapporteur,

G. CUDELL.

Le Président,

L. MOYERSOEN.

welke militaire — zelfs niet gewapende dienst weigert, bij de civiele bescherming steeds een jaar langer zal moeten dienen dan de dienstdtijd die de tot het contingent behorende dienstplichtigen is opgelegd. Bedraagt de militaire dienst bij voorbeeld een jaar, dan moet de gewetensbezwaarde twee jaar dienen bij de civiele bescherming.

Als verantwoording voor het bepaalde in artikel 21 voerde de Minister van Justitie aan dat het wetsontwerp tot wijziging van de wetgeving op de schorsing van de arbeidsovereenkomst ingevolge militaire dienst (Stuk 86/n° 1) door de Kamer reeds is goedgekeurd en bij de Senaat aanhangig werd gemaakt. Zodra die wet is goedgekeurd, wordt zij dus automatisch van toepassing op artikel 21 van het ontwerp.

Nopens artikel 31 werd door een lid gevraagd of de termijn van één maand, ingaande de dag waarop de wet in werking treedt, die bepaald is voor het bekomen van amnestie voor de in de hoofdstukken IV en VI van het Militair Strafwetboek omschreven misdrijven, volstaat. Zullen de betrokkenen behoorlijk worden verwittigd ?

De Minister antwoordde dat de betrokkenen weinig talrijk zijn. Er zijn ten hoogste 120 gewetensbezwaarden. Bij elke lichting dienstplichtigen zijn er, doorgaans, een twintigtal gewetensbezwaarden. De Minister heeft er zich evenwel toe verbonden de betrokkenen persoonlijk van de termijn voor amnestie op de hoogte te brengen. Dit kan gemakkelijk gebeuren, aangezien het krijgsauditoraat over alle dossiers beschikt, die ten laste van ieder van de gewetensbezwaarden worden opgemaakt.

Bij de overige artikelen werd geen enkele opmerking gemaakt. Zij werden eenparig aangenomen.

Dit ontwerp werd insgelijks eenparig aangenomen.

De Verslaggever,

G. CUDELL.

De Voorzitter,

L. MOYERSOEN.